

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:2855

av Carina Ohlsson m.fl. (S)

Ett nationellt centrum för barnfrid

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att se över möjligheten att skapa ett nationellt centrum för barnfrid.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att se över möjligheten att göra det olagligt att låta barn uppleva eller bevittna våld.

Motivering

Brott mot barn i alla former (våldtäkter, misshandel, trakasserier, mobbning, stöld) är grovt underrapporterade. I statistik som hämtas från Brottsförebyggande rådet (Brå) kan man läsa följande:

Under 2013 anmäldes 3 250 misshandelsbrott mot barn i åldern 0–6 år och 8 690 misshandelsbrott mot barn i åldern 7–14 år. Det är svårt att ta reda på den egentliga omfattningen av barnmisshandel eftersom våldet ofta inte polisanmäls när det gäller små barn.

År 2013 anmäldes sammantaget 17 700 misshandelsbrott mot barn i åldern 0–17 år. Det motsvarar 22 procent av alla anmälda misshandelsbrott. Av dessa riktades 6 910 (39 procent) mot flickor och 10 700 (61 procent) mot pojkar. Sett var för sig, har åldersgrupperna 0–6 år, 7–14 år och 15–17 år ungefär samma andelsmässiga fördelning av kön i de anmälda brotten. Totalt sett minskade antalet anmälda misshandelsbrott mot barn (0–17 år) med 3 procent mellan 2012–2013. Antalet anmälda misshandelsbrott mot barn i åldern 0–6 år ökade med 1 procent till 3 260 anmälda brott under 2013, medan antalet anmälda misshandelsbrott mot barn i åldern 7–14 år var nästan oförändrat, 8 780 brott.

Misshandelsbrotten mot barn i åldern 7–14 år anmäls i hög grad av skolan, vilket slår igenom i statistiken på så sätt att färre brott anmäls under sommaren än under terminerna.

Statistiken visar bara en mindre del av alla misshandelsbrott mot barn anmäls – trots att vissa yrkesgrupper blivit skyldiga att anmäla misstänkta fall av barnmisshandel. Vi kan inte heller förlita oss på brottsofferundersökningar eftersom barn yngre än 15 år inte intervjuas.

Den polisanmälda misshandeln av barn 0–6 år har ökat ända sedan senare delen av 1980-talet. Den allra största delen av ökningen under 00-talet beror på förändringar i anmälningsbeteendet hos tre viktiga grupper: föräldrar, personal på förskola och skola samt socialtjänsten. Brås analyser visar att merparten av ökningen avser brott som begås av föräldrar. Frågeundersökningar och vårdstatistik ger en annan bild – där framgår att det lindrigare familjevåldet mot barn minskade kraftigt mellan 1980 och 2000, samtidigt som det grövre våldet var oförändrat. Frågeundersökningar från 2006 tyder på att den långsiktiga minskningen i föräldrars våld mot barn har avstannat, och till och med kan ha vänt uppåt något sedan år 2000. År 1980 uppgav 28 procent av föräldrarna att de slagit eller klappat till sitt barn under det senaste året. År 2000 var det drygt 1 procent och år 2006 drygt 2 procent. Samtidigt visar sjukvårdsdata en fortsatt oförändrad nivå under 00-talet när det gäller det grövre våldet. Det allra grövsta, dödliga våldet mot barn har minskat under en längre period och uppvisar en fortsatt minskning även mellan 1990-talet och 00-talet. Under 2012 anmäldes 3 230 misshandelsbrott mot barn i åldern 0–6 år och 8 810 misshandelsbrott mot barn i åldern 7–14 år. Det är svårt att ta reda på den egentliga omfattningen av barnmisshandel eftersom våldet ofta inte polisanmäls när det gäller små barn.

Totalt anmäldes 2 660 våldtäkter mot barn 2013 i åldern 0–17 år. I 90 procent av fallen (2 390 anmälda brott) var offren flickor. Störst andel flickor (63 procent) och pojkar (10 procent) återfanns i åldersgruppen barn under 15 år.

Enligt 2012 års Nationella trygghetsundersökningen har omkring 15 000 tjejer och 2 000 killar i åldern 16–24 år själva angett att de det senaste året blivit utsatta för ett sexualbrott. Det motsvarar 3,4 respektive 0,5 procent av samtliga i den åldersgruppen. Totalt anmäldes 2 990 våldtäkter mot barn i åldern 0–17 år 2011. I 9 procent av fallen var offren pojkar. Bland de vuxna offren var 97 procent kvinnor och 3 procent män. Sexualbrott är en av de brottstyper som polisanmäls i minst utsträckning. Bara 23 procent av sexualbrotten anmäls (NTU 2011). Nationella trygghetsundersökningen (NTU) ger oss en bättre bild av hur brottsligheten ser ut med uppgifter om både offer och gärningsmän, vilket saknas i kriminalstatistiken.

När det handlar om barn så är anmälningsfrekvensen troligtvis ännu lägre än den är för vuxna. För barnen innebär det att majoriteten av dem som utsätts för brott lever i ett tyst lidande, utan möjlighet att få hjälp.

Vuxenvärldens oförmåga att förebygga, upptäcka och stoppa sexuella övergrepp och andra brott mot barn är allvarlig med tanke på att varje övergrepp och brott är en medveten handling som riktar sig direkt mot barnet och därför riskerar att skada barnet på en djup existentiell nivå. Dessutom innebär det faktum att ett barn har varit utsatt för ett brott att risken för att utsättas för nya brott av nya förövare ökar markant. En pågående studie visar till exempel att över 30 procent av de vuxna kvinnor som på grund av våldtäkt kommer till akutmottagningen för våldtagna kvinnor på Södersjukhuset har blivit utsatta för sexuella övergrepp i barndomen. Internationella studier bekräftar detta samband och visar att det finns två till fyra gånger högre psykisk sjuklighet bland de barn som utsätts för övergrepp i förhållande till övrig population. Eftersom kartläggning av omfattning och konsekvenser saknas bygger detta på studier av kända fall utan hänsyn tagen till de stora mörkertalen. Mycket pekar på att andelen personer med tidiga trauman är överrepresenterade inom gruppen långtidssjukskrivna.

Det finns således mycket att vinna på att öka vår förmåga att förebygga, upptäcka och hjälpa utsatta barn, både för individ och för samhälle. Anledningen till vår oförmåga att hjälpa utsatta barn beror bland annat på kunskapsbrist om barn som utsätts för brott. Det finns även organisatoriska brister då våra befintliga system inte är anpassade för de multiprofessionella samordnade helhetsinsatser som barn utsatta för sexuella övergrepp och andra brott ofta är i behov av.

I Europarådets kampanj ”One in Five” har Europas länder förenats för att bekämpa sexuellt våld mot barn. Enligt kampanjens siffror är det just ett av fem barn som har utsatts för ett sexuellt övergrepp. Lanzarotekonventionen tar upp vad länderna i Europa ska göra på lagstiftningsområdet, denna konvention är nu ratificerad i Sverige.

Det skulle vara önskvärt med en ny organisation med ett nationellt helhetsansvar för sexuella övergrepp och andra brott mot barn. Inom ramen för en sådan samordnande organisation skulle det kunna bedrivas ett tvärvetenskapligt rationellt utvecklingsarbete och här skulle man kunna samordna och sprida befintlig kunskap.

Barn som upplever våld hemma, vet vi genom otaliga undersökningar, påverkas ofta hela livet psykiskt och fysiskt. Det är också konstaterat att det är lättare att använda sig av våld om man har upplevt det som barn. Regeringen bör därför överväga att se över möjligheten att göra det olagligt att låta barn uppleva eller bevittna våld.

Carina Ohlsson (S)

Fredrik Lundh Sammeli (S)

Hillevi Larsson (S)

Maria Andersson Willner (S)